

Motion till riksdagen 2005/06: MJ509

av **Joe Frans (s)**

Elektrisk bedövning i samband med slakt

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en undantagsparagraf om religiös slakt i enlighet med EU-direktivet och Europakonventionen på sikt bör infogas i djurskyddslagen.

Motivering

Bakgrund

De flesta länder inom Europa har regler för djurskydd och slakt som möjliggör slakt i enlighet med judiska och muslimska religiösa föreskrifter. Den svenska djurskyddslagen har däremot en sådan utformning att den, bortsett från begränsade undantag genom dispenser, förbjuder judisk kosherslakt och muslimsk halalslakt. Förutom Sverige har endast Norge och Schweiz motsvarande förbud. För muslimer och judar som där vill följa sina religiösa regler i fråga livsmedel och slakt gäller att de är hänvisade till importerat kött från andra länder.

Konfliktens kärna är motsättningen mellan religionsfrihet och djurskydd. Två principer och två lagsystem står mot varandra och frågan är vilken som skall gälla.

Det är därför positivt att den svenska regeringen efter årtionden av diskussioner, rapporter och remisser genom ett utredningsuppdrag till Djurskyddsmyndigheten sökt en ny väg för att finna en lösning. Uppdraget har varit att studera, analysera och utvärdera de slaktmetoder och synsätt som gäller vid religiös slakt i andra länder, särskilt Nya Zeeland.

Genom uppdraget skapas en ny ansats genom att fokus riktas mot nya metoder. Det ger bättre förutsättningar att nå fram till en kompromiss och möjlig lösning.

Fel! Okänt namn på

Djurskyddsmyndighetens bedömning visar entydigt att den i Nya Zeeland tillämpade metoden med elektrisk bedövning är djurskyddsmässigt acceptabel.

Djurskyddsmyndighetens rapport visar också att den elektriska bedövningen enligt erfarenheterna från Nya Zeeland är driftssäkrare och ger ett jämnare bedövningsresultat än den i Sverige traditionellt tillämpade slaktmetoden med bultpistol. En högre driftsäkerhet är en viktig aspekt när olika metoder skall bedömas ur djurskyddssynpunkt.

Enligt Djurskyddsmyndighetens rapport kan man dra slutsatsen att forskare och ansvariga i Nya Zeeland (och i Europa) har lyft fram den elektriska bedövningsmetodens fördelar i form av minskad risk för BSE-smitta. Denna typ av smitta sprids i hög grad genom bl.a. hjärnvävnad. Risken för smittspridning är större om bedövningen (i praktiken avlivningen) sker med bultpistol mot djurens hjärna.

Myndigheten påpekar även att den snabbare snittläggning, som blir nödvändig eftersom elbedövningen är reversibel, minskar risken för oönskade små blödningar i djurens muskulatur. Det har inte någon betydelse ur djurskyddssynpunkt, men är viktigt för en bättre köttkvalitet.

Djurskyddsmyndighetens utredning ger, enligt vår bedömning, starkt stöd för att elektrisk bedövning även i Sverige bör accepteras som metod för slakt.

Det mångåriga motstånd som i det avseendet funnits från branschens företrädare och djurskyddsorganisationer bör starkt påverkas av Djurskyddsmyndighetens utvärdering.

I rapporten framgår också att metoden accepterats även av Nya Zeelands nationella djurskyddsorganisationer.

En vidare syn på djurskyddet

Djurskydd bör, enligt min mening, inte enbart värderas i sina enskilda delar utan i den vidare skalan av uppfödning, djurhållning, veterinärmedicinsk tillsyn, transporter och slutligen formerna för slakt. Svensk djurhållning präglas av god kvalitet och god tillsyn. Svenskt jordbruk ger goda livsbetingelser för de djur som föds upp. Så länge som svensk lagstiftning förbjuder kosher- respektive halalslakt är judar och muslimer som vill följa sina religiösa regler, med undantag för de begränsade dispensmöjligheter som finns, hänvisade till importerat kosher- respektive halalkött. Jag anser att en bedömning av det nuvarande förbudet för religiös slakt i Sverige också bör väga in förbudets effekter när resultatet blir import från länder med kanske mindre utvecklat djurskydd.

Teknik

I rapporten nämns möjligheterna att ytterligare utveckla och förbättra den reversibla elektriska bedövningsmetoden. När metoden tillåts och tillämpas i Sverige är det i linje med övrigt arbete för bättre djurskydd angeläget att Sve-

rige och de svenska företagen söker att bidra med sådan metodutveckling att accepterande av reversibel, elektrisk bedövning enligt den metod som granskats av djurskyddsmyndigheten är ett viktigt första steg, men metoden motsvarar inte den kompromiss som judiska och vissa av muslimska trosbekännare tidigare förespråkade.

Religionsfriheten i svensk lag

Religionsfriheten i Sverige är garanterad enligt regeringsformen och den är, till skillnad från andra grundlagsfästa rättigheter som yttrande- och tryckfrihet, i juridisk mening "absolut" dvs. utan angivna begränsningar från annan lag. Hänvisning till regeringsformen görs i lag om trossamfund (SFF 1998:1593).

Trots att religionsfriheten är "absolut" anser judar och muslimer i Sverige att deras religionsfrihet begränsas genom djurskyddslagstiftningen. Hur är det möjligt? Det som är oklart är vad religionsfriheten enligt svensk grundlag i praktiken omfattar. Den svenska religionsfriheten har två sidor. Religionsfriheten skyddar såväl möjligheten att utöva sin religion som friheten att avstå från all form av religionsutövning.

När det gäller rätten att utöva religion täcker den svenska religionsfriheten väl in den kristna religionsutövningen. Grundlagsskyddet är tydligt för tanken, förkunnelsen, rätten till lokaler och till gudstjänst. Däremot finns i den svenska religionsfriheten inget angivet om hur den omfattar en religions symboler, sedvänjor, ritualer och dess utövning ute i samhället. Det är naturligt. Religionsfriheten har i Sverige växt fram i en enhetskultur där religionens sedvänjor, symboler och ritualer varit självklara delar av samhället. De nya frågorna kommer när andra religioner med annan syn på helger, klädsel, livsstil och ritualer finns med i samhället.

Genom EU-medlemskapet och anslutningen till internationella konventioner har Sverige, även om det sällan uppmärksammas och angivits, accepterat ett vidgat religionsfrihetsbegrepp där det tydligt anges att religionsfriheten även innefattar trosutövningen i form av sedvänjor och ritualer.

Sedan 1995 är den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna även infogad i svensk lag (1994:1219). I konventionens artikel 9 står det bl.a. att var och en har rätt till religionsfrihet; denna rätt innefattar frihet att byta religion eller tro och frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt, *utöva sin religion eller tro genom gudstjänst, undervisning, sedvänjor och ritualer*. Denna frihet kan, enligt samma konvention, inte inskränkas genom annan lagstiftning, men så är just fallet med nuvarande djurskyddslag.

Metoden med elbedövning för avblodning (pre-cut-stunning) accepteras av många muslimska grupper, men inte alla. Från judisk sida har Centralrådet och internationell judisk expertis accepterat den kompromiss i slaktmetod som benämns after-cut-stunning, och som också tillämpas i Nya Zeeland men även i t.ex. Storbritannien. Denna metod accepteras också av muslimska grupper som inte accepterar bedövning före slaktsnittet. Slaktmetoden tilläm-

Fel! Okänt namn på

pas i Nya Zeeland för export till köpare som inte accepterar bedövning före slakt. Dansk lagstiftning tillåter slakt med bedövning omedelbart efter slaktsnittet, men av helt andra orsaker pågår sedan några år ingen sådan slakt i Danmark. Det har förts fram sedan tidigare judiskt som muslimskt håll att after-cut-stunning är för alla berörda möjlig kompromisslösning.

Slaktmetod inte ceremoni

EU:s slaktdirektiv (93/119/EG 1993) respektive Europakonventionen för skydd av djur inför slakt (CETS no. 102, 1979) är centrala med avseende på frågan om religiös slakt och religionsfrihet.

EU-direktivet innehåller en mycket klar regel som betonar nödvändigheten av en undantagsbestämmelse för religiös slakt.

Olyckligtvis använder EU-direktivet begreppet "religiös ceremoni" i sitt direktiv. Halal- respektive kosherslakt är inte en fråga om en "ceremoni" utan om slaktmetoder, som inom några sekunder försätter djuret i ett medvetslöst tillstånd ur vilket djuret inte vaknar upp.

Det är uppenbart att den nuvarande slaktlagen står i strid med Europakonventionen för mänskliga rättigheter, som sedan 1995 även är svensk lag med skydd för religionsfrihet. Den nuvarande situationen innebär i princip en diskriminering av religiösa minoriteter i Sverige.

Det är angeläget att lagstiftningen ändras så att den dels tar hänsyn till landets religiösa minoriteter i enlighet med Europakonventionen för mänskliga rättigheter och därmed svensk lag om religionsfrihet, dels att i likhet med EU-direktivet/konventionen om slakt medger undantag för religiös slakt. Ett undantag för religiös slakt i linje med det som gäller för slakt av fjäderfä och kaniner bör införas i Djurskyddslagen. En sådan lagändring ger helt i enlighet med direktivet och konventionen möjlighet för regeringen att genom förordning ange auktorisation, villkor för och regler för kontroll av denna slakt. I Nederländerna begränsas undantaget till enbart slakt för konsumtion i det egna landet dvs. kombinerat med exportförbud. Därmed undviks diskriminering av egna medborgare. En ev. sådan begränsning bör av regeringen vägas mot behovet av marknadsunderlag, eventuella regionala eller ekonomiska intressen och i relation till inre marknadens regler.

Stockholm den 29 september 2005

Joe Frans (s)